Adran 2:
Recriwtio a dethol mwy diogel

Cyflwyniad

Fel eglwysi sy'n darparu amrywiaeth eang o weithgareddau i blant ac oedolion bregus, mae gennym gyfrifoldeb i sicrhau ein bod yn gwneud hyn mewn ffordd ddiogel ac atebol. Rydym eisiau gallu dweud wrth rieni, gofalwyr ac awdurdodau statudol ein bod wedi gwneud popeth a allwn i sicrhau bod y rhai sy'n gofalu am blant, pobl ifanc ac oedolion bregus yn ddiogel ac yn gallu gwneud eu gwaith.

Mae'r broses recriwtio a ddisgrifir yn yr adran hon (gweler 2.1) yn unol â deddfwriaeth gyfredol a chanllawiau arfer da. Mae wedi bod yn bolisi hirsefydlog gan yr eglwys ac wedi'i gynnwys hefyd yn ein canllaw blaenorol, "Er Mwyn ein Plant". Trwy roi'r polisi a'r canllawiau hyn ar waith rydym yn cymryd camau pwysig i ddiogelu plant a phobl fregus yn ein plith.

Efallai y byddwn yn teimlo ein bod yn adnabod pawb yn ein cymuned, neu nad ydym am wrthod unrhyw wirfoddolwyr parod, ond mae gennym gyfrifoldeb cyfreithiol a moesol i sicrhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau rhesymol i ddiogelu plant a phobl fregus. Gall fod yn deimlad annifyr i ofyn i bobl rydym yn eu hadnabod i fynd trwy broses recriwtio, ond mae'r camau a ddisgrifir yn yr adran hon yn ymarfer da cydnabyddedig i sicrhau fod gan weithwyr a gwirfoddolwyr y sgiliau priodol, mynediad at gymorth a hyfforddiant, a bod y gwiriadau cefndir priodol wedi eu cyflawni. Os gweithredwn y broses hon yn achos pawb, bydd yn deg a thryloyw, a buan iawn y daw yn beth arferol.

Dylai arweinwyr a gweithwyr, boed hwy'n gyflogedig neu'n wirfoddolwyr, a'r rheini sy'n dal amryw o swyddi eraill o ymddiriedaeth a chyfrifoldeb, wynebu proses recriwtio drylwyr cyn iddynt ddechrau gweithio gyda grwpiau bregus. Dylai gweithwyr cyflogedig gwblhau ffurflen gais wedi'i ddilyn gan gyfweliad a thystlythyrau. Dylid holi am unrhyw anghysonderau neu fylchau yn yr hanes cyflogaeth. Dylai pob gwirfoddolwr gwblhau ffurflen wybodaeth a dylid cynnal trafodaeth anffurfiol am y rôl, a gofyn am eirda. Dylai pawb sy'n gweithio neu'n gwirfoddoli gyda phlant neu oedolion bregus lenwi ffurflen hunan-ddatganiad (a fydd yn cael ei storio'n gyfrinachol), a dylid cynnal gwiriad cofnodion troseddol (DBS) ar gyfer pob swydd gymwys. Dylid dilyn y broses bob amser gyda gwirfoddolwyr a gweithwyr newydd ond efallai na fydd pob elfen yn berthnasol i wirfoddolwyr presennol.

Mae mwyafrif y swyddi sy'n cynnwys cyswllt â phlant, a llawer o swyddi sy'n gweithio gydag oedolion bregus, yn gymwys i wneud gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS), ond gall hyn amrywio yn dibynnu ar y gwaith, lefel y cyfrifoldeb ac amlder y gwaith. Mae'r adran hon o'r llawlyfr yn cynnwys gwybodaeth i'ch helpu drwy'r broses, gyda siartiau llif ac enghreifftiau o swyddi cymwys. Dylai pob gweithiwr/gwirfoddolwr cymwys gwblhau gwiriad DBS cyn iddynt ddechrau ar eu rôl ac yna bob pedair blynedd. Yn ogystal â'r wybodaeth a amlinellir yn y tudalennau canlynol, mae ffurflenni a rhestrau gwirio ar gael yn Adran 7 o'r llawlyfr hwn ac ar wefan y panel.

*Mae recriwtio mwy diogel yn gasgliad o arferion i helpu i sicrhau bod eich staff a'ch gwirfoddolwyr yn addas i weithio gyda phlant a phobl ifanc. Mae'n rhan hanfodol o greu amgylchedd diogel a chadarnhaol a gwneud ymrwymiad i gadw plant yn ddiogel rhag niwed.**

*https://learning.nspcc.org.uk/safeguarding-child-protection/safer-recruitment

2.1 Y broses recriwtio mwy diogel

Gweler hefyd RHESTR WIRIO AR GYFER PENODI (Ffurflen 3)

1. FFURFLEN GAIS / GWYBODAETH (FFURFLEN 1)
Mae'n gofyn am wybodaeth megis profiad blaenorol o weithio gyda phlant/oedolion ac enwau dau ganolwr annibynnol a all dystio i hanes cyflogaeth yr ymgeisydd neu ei waith gwirfoddoli gyda phlant a neu oedolion bregus.

2. FFURFLEN HUNAN-DDATGANIAD (FFURFLEN 2)
Yn achos y rheini fydd yn gweithio gyda grwpiau bregus mae'r ffurflen hon yn gofyn am fanylion unrhyw gollfarnau, troseddau neu gyhuddiadau troseddol cyfredol, gan gynnwys collfarnau a ystyrir yn 'hysbydd' o dan Ddeddf Ailsefydlu Troseddwyr 1974 yn unol â deddfwriaeth bresennol. Bydd y ffurflen yn cael ei chadw'n ddiogel gan unigolyn a enwyd o fewn yr eglwys am dair blynedd

3. CYFWELIAD / CYFARFOD ANFFURFIOL
Dylid cynnal cyfweliad â phob ymgeisydd cyflogedig, a chyfarfod anffurfiol â darpar wirfoddolwyr, er mwyn sicrhau eu bod yn deall eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau

4. **GWIRIO GWASANAETH DATGELU A GWAHARDD** (DBS)
Gweler y wybodaeth gymhwysedd a'r siartiau llif yn 2.4
Rhaid i bob gweithiwr / gwirfoddolwr sy'n gwneud gweithgaredd a reoleiddir wneud gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr wahardd berthnasol. Gweler 2.3
Bydd y rhan fwyaf o wirfoddolwyr eraill sy'n gweithio gyda phlant yn gymwys i gael gwiriad DBS heb wiriad o'r rhestr wahardd ac efallai bydd y rhai sy'n gweithio gydag oedolion yn gymwys os yw'r gwaith yn bodloni'r gofyniad amlder.

5. GEIRDA (FFURFLEN 4)
Dylid sicrhau geirda gan ddau berson annibynnol.
(Gweler nodyn iv)

6. TREFNU HYFFORDDIANT PRIODOL
Mae hyfforddiant diogelu yn hanfodol i bob arweinydd, gweithiwr a gwirfoddolwr bob 3 mlynedd[ix]. Dylai gynnwys canllawiau clir ar sut i ymateb i bryderon ac arfer gorau wrth weithio gyda phlant neu oedolion bregus.
Mae gwybodaeth am gyfleoedd hyfforddi ar gael gan Swyddfa'r Panel neu'r wefan https://panel.cymru/cy/hyfforddiant

Nodwch hefyd y canlynol:

i. Mae'r holl ffurflenni a nodir uchod ar gael yn Adran 7 o'r Llawlyfr ac ar wefan y Panel.
ii. Sicrhau bod gan ddarpar wirfoddolwr o leiaf chwe mis o gysylltiad blaenorol â chymuned yr eglwys.
iii. Sicrehewch bod y gwirfoddolwr wedi darllen a deall ein cod ymddygiad i wirfoddolwyr (Atodiad 2a)
iv. Lluniwch ganllawiau priodol o ran tasgau a dyletswyddau, yn cynnwys manylion am atebolrwydd a chymorth (gweler Atodiad 2: Canllawiau ac arferion gweithio diogel).
v. Dylech sicrhau geirda gan o leiaf un canolwr sydd â phrofiad o waith cyflogedig neu wirfoddol yr ymgeisydd. Os na fydd gan yr ymgeisydd brofiad o waith o'r fath, dylai'r geirda ymwneud â'i gymeriad a'i berthynas ag eraill. Dylid osgoi geirda dros y ffôn, ond gellir gofyn am eglurhad pellach ar y ffôn ar ôl derbyn geirda ysgrifenedig, os oes angen..
vi. Peidiwch byth ag anwybyddu amheuon ynghylch addasrwydd ymgeisydd; dylid gwyro ar ochr pwyll bob amser.
vii. Dylai penodi staff cyflogedig a gwirfoddolwyr fod yn amodol ar gwblhau cyfnod prawf yn llwyddiannus.
viii. Dylai gwirfoddolwyr o dan 18 oed dderbyn cefnogaeth a bod o dan oruchwyliaeth bob amser. Mae caniatâd rhieni / gofalwyr yn angenrheidiol. 16 oed yw'r isafswm oedran ar gyfer gwiriad DBS
ix. Mae Safonau Hyfforddiant Diogelu Llywodraeth Cymru (a gyflwynwyd yn 11/2022) yn argymell y dylai pawb sy'n gweithio gyda phlant ac oedolion bregus fynychu hyfforddiant o leiaf bob 3 blynedd.

Beth yw oedolyn bregus?
Mae'r term 'oedolyn bregus' wedi'i ddiwygio gan y teimlwyd ei bod yn amhriodol labelu oedolyn yn fregus ar sail ei amgylchiadau, ei oedran neu ei anabledd yn unig.
Yn gyffredinol, ystyrir bod oedolyn (person 18 oed neu hŷn) yn fregus pan fydd yn derbyn un o'r gwasanaethau canlynol:

- Gofal iechyd;
- Gofal personol perthnasol;
- Gwaith gofal cymdeithasol;
- Cymorth gyda materion cyffredinol yn y cartref oherwydd oedran, salwch neu anabledd;
- Cymorth perthnasol wrth reoli ei faterion ei hun; neu
- Cludo (oherwydd oedran, salwch neu anabledd, o dan amgylchiadau penodedig).

dbs-referral-faq.pdf

2.2 Beth yw Datgeliad Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS)?

Mae'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn cynorthwyo sefydliadau i wneud penderfyniadau recriwtio mwy diogel trwy eu galluogi i wirio gwybodaeth am unigolion a gedwir yng nghofnodion heddluoedd cenedlaethol a lleol, a rhestrau gwahardd cyfrinachol a gedwir gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Dylai cais am ddatgeliad fod y **cam olaf** yn y broses recriwtio. Golyga hyn fod sefydliad wedi dilyn proses recriwtio mwy diogel, ac wedi penderfynu ei fod yn bwriadu penodi'r ymgeisydd neu wirfoddolwr ar yr amod na fydd y dystysgrif datgeliad yn cynnwys unrhyw wybodaeth sy'n destun pryder.

Mae tri math o ddatgeliad DBS ar gael: SYLFAENOL, SAFONOL a MANWL. Dim ond corff cofrestredig all wneud gwiriadau safonol a manwl, ond gall unigolyn wneud cais am ei wiriad sylfaenol ei hun gan ddefnyddio gwefan y DBS[1] . (Ni argymhellir gwiriad sylfaenol ar gyfer gweithio gyda grwpiau bregus ac nid yw'r panel yn gwneud y gwiriadau hyn). Mae gwiriad DBS manwl am ddim i wirfoddolwyr a chodir ffi am swydd gyflogedig.

Mae'r Panel Diogelu Cydenwadol yn gorff cofrestredig gyda'r DBS ac yn cynnal gwiriadau manwl yn bennaf ar gyfer rhai sy'n gweithio gyda grwpiau bregus o fewn y tri enwad, gan ddilyn cod ymarfer y DBS. Nid yw'n bosibl cynnal gwiriad "rhag ofn" y bydd rhywun yn gweithio gyda grwpiau bregus yn y dyfodol. Mae'n rhaid edrych ar union swyddogaeth a natur y cysylltiad gyda pobl bregus i sicrhau bod yna gymhwysedd[2] . Mae gwybodaeth am gymhwyster a gwybodaeth bellach am rolau o fewn yr eglwys ar y tudalennau canlynol yn y llawlyfr hwn gyda rhagor o fanylion hefyd ar gael ar wefannau'r panel a'r DBS.

Mae'n rhaid i gyd-lofnodwr y panel gadarnhau bod y swydd yn gymwys o dan ddarpariaethau cyfreithiol cyfredol cyn y gall gyflwyno'r ffurflen gais i'r DBS. Mae'n anghyfreithlon i sefydliad ofyn am wybodaeth drwy dystysgrif datgeliad os nad oes ganddo hawl i gael y wybodaeth honno. Er mwyn penderfynu a oes cymhwysedd ar gyfer gwiriad DBS, mae'n hanfodol edrych ar y rôl dan sylw, gan ystyried lefel y cyfrifoldeb, amlder y gwaith a lefel y cyswllt â grwpiau bregus. Dylid cynnwys y wybodaeth hon ar ffurflen gwirwyr y panel sydd angen ei chwblhau gyda pob ffurflen gais DBS. Mae'r wybodaeth hefyd yn helpu i ganfod a yw'r rôl yn cynnwys 'gweithgaredd a reoleiddir' (gweler 2.3). Mae'n rhaid i unrhyw un sy'n gwneud gweithgaredd a reoleiddir gwblhau gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr gwahardd (plant a/neu oedolion) cyn iddynt ddechrau gweithio gyda grwpiau bregus. Mae'n drosedd i ganiatáu i unigolyn sydd wedi'i wahardd i wneud gweithgaredd a reoleiddir felly mae'n rhaid i gyflogwr gymryd camau perthnasol i sicrhau nad yw'n caniatáu i berson gwaharddedig[3] wneud y gwaith hwn.

Os bydd rhywun yn gweithio'n agos gyda grwpiau bregus ond heb gwrdd â'r meini prawf o ran gweithgaredd a reoleiddir, gellir gofyn am wiriad manwl heb wiriad o'r rhestrau gwahardd os oedd y gweithgaredd neu'r swydd yn gymwys am wiriad cyn y newidiadau a gyflwynwyd ym mis Medi 2012. Gweler y siart llif a gwybodaeth yn 2.4 am fwy o wybodaeth.

Mae'r panel yn argymell y dylid adnewyddu gwiriadau DBS bob 4 blynedd. Fel rheol, ni ellir trosglwyddo tystysgrifau DBS o un sefydliad i'r llall. Mae tanysgrifio i **wasanaeth diweddaru'r DBS**[4] yn gallu caniatáu ailddefnyddio'r dystysgrif (os yw'r rôl ychwanegol angen yr un lefel o wiriad) a bydd hyn yn cyflymu'r broses adnewyddu 4 blynedd[5] . Gall ymgeisydd ymuno â'r gwasanaeth o fewn 30 diwrnod o ddyddiad cyflwyno'r dystysgrif newydd. Mae'r gwasanaeth am ddim i wirfoddolwyr ond mae ffi flynyddol i weithwyr cyflogedig.

Ers 2023 mae'r Panel hefyd yn gallu cynnig gwiriad DBS digidol trwy drydydd parti. I'r rhai sy'n dewis yr opsiwn digidol mae'n bosibl i wirio eu hunaniaeth yn ddigidol am ffi ychwanegol.

[1] https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service
2Rhaid cadarnhau cymhwysedd cyn gall cais gael ei brosesu. Am fwy o wybodaeth gweler 2.4 y ddogfen hon
3 Deddf Diogleu Grwpiau Bregus 2006
4https://www.gov.uk/dbs-update-service
5 https://panel.cymru/images/taflen_adnewyddu-_diweddaru_update_service_-_gwefan_2025.pdf

2.3 Beth yw Gweithgaredd a Reoleiddir a Gweithgaredd nas Rheoleiddir?

Mae Gweithgaredd a Reoleiddir yn weithgaredd na chaiff unigolyn sydd wedi'i wahardd ei wneud. Mae'n anghyfreithlon i berson sydd wedi'i wahardd gyflawni gweithgaredd a reoleiddir. **RHAID** cwblhau gwiriad DBS manwl gyda gwiriad o'r rhestr wahardd berthnasol cyn bod unrhyw weithgaredd a reoleiddir yn cael ei gynnal i sicrhau cydymffurfiaeth â hyn **.**
Mae hyn yn eithrio gweithgareddau a gynhelir yn ystod perthnasoedd personol neu deuluol.

A. Gyda PHLANT

Bydd gweithgaredd a reoleiddir yn cynnwys:

1. Gweithgareddau rheolaidd: megis addysgu, goruchwylio, hyfforddi neu gyngor/arweiniad ar les.
2. Sefydliadau Penodedig: gan gynnwys sefydliadau addysgol, adeiladau gofal plant a chartrefi gofal preswyl i blant.
3. Gofal Personol*: Golchi a gwisgo, bwyta, yfed a mynd i'r toiled neu annog rhywun i wneud hynny.
4. Gofal iechyd* a roddir gan unrhyw weithiwr gofal iechyd proffesiynol, neu dan gyfarwyddyd neu oruchwyliaeth gweithiwr o'r fath.
5. Gwarchodwyr Plant Cofrestredig* a Gofalwyr Maeth*.
6. Rheolaeth gyson dros unigolyn sy'n darparu gweithgaredd a reoleiddir

Ac eithrio'r rhai sydd wedi'u marcio * mae amod amlder hefyd i benderfynu a yw unrhyw weithgaredd yn weithgaredd a reoleiddir. Mae angen i'r ymgeisydd fod yn rhan o'r gweithgaredd:

- unwaith yr wythnos neu fwy
- 3 diwrnod neu fwy mewn cyfnod o 30 diwrnod neu
- dros nos rhwng 2am a 6am gyda'r cyfle i gysylltu wyneb yn wyneb
- byddai cynorthwyo gyda gofal personol* unwaith yn unig yn cael ei gyfrif fel gweithgaredd a reoleiddir.

B. Gydag OEDOLION

Mae'r diffiniad o 'weithgaredd a reoleiddir' yn canolbwyntio ar weithgareddau penodol pan fydd yr oedolyn yn cael ei ystyried yn fregus ar yr adeg benodol honno. Mae hyn yn golygu, ar gyfer gwiriadau DBS, nad yw oedolion yn cael eu labelu fel 'agored i niwed neu fregus' oherwydd eu nodweddion personol, amgylchiadau neu'r lleoliad lle cynhelir y gweithgaredd. (Mae hyn yn wahanol i ddiffiniad gwasanaethau cymdeithasol.)
Mae'r diffiniad o weithgaredd a reoleiddir yn cynnwys chwe categori:

1. Gofal iechyd: darperir gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol neu dan oruchwyliaeth gweithiwr o'r fath.
2. Darparu Gofal Personol: ymolchi a gwisgo, bwyta, yfed a mynd i'r toiled i'r rhai na allant wneud hyn eu hunain oherwydd oedran, salwch neu anabledd. Hefyd anogaeth neu hyfforddiant.
3. Gwaith cymdeithasol.
4. Cymorth gyda materion yn y cartref: unrhyw un sy'n rhoi cymorth dydd i ddydd i oedolyn oherwydd ei oedran, salwch neu anabledd, lle mae hyn yn cynnwys bod yn gyfrifol am arian yr unigolyn, talu eu biliau, neu siopa ar ei ran.
5. Cymorth gyda Rheolaeth Busnes: Pŵer atwrnai/ Dirprwyon wedi eu penodi o dan y Ddeddf Galluedd Meddyliol.
6. Cludo oedolyn i dderbyn gofal iechyd, personol neu gymdeithasol oherwydd oedran, salwch neu anabledd.

Nid oes gofyniad am sefydliad neu amlder penodol ar gyfer oedolion fel sydd gyda phlant.

C. GWEITHGAREDD NAS RHEOLEIDDIR

Pan fydd gweithiwr neu wirfoddolwr yn cyflawni rôl sy'n cynnwys mynediad sylweddol at grwpiau bregus ond nad yw'n bodloni diffiniad 2012 o 'Weithgaredd a Reoleiddir' fel y nodir uchod, mae modd i gyflogwr wneud cais am ddatgeliad manwl heb wiriad rhestr gwahardd mewn llawer o achosion.
Gweler siart llif 2.4 am fanylion cymhwysedd a 2.5 am enghreifftiau o rolau.

2.4 Cymhwysedd y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS)

DEFNYDDIWCH Y 3 SIART LLIF A GWYBODAETH HYN I'CH HELPU I BENDERFYNU PWY YN EICH EGLWYS SY'N GYMWYS I WNEUD GWIRIAD DBS. Os nad ydych yn siŵr, cysylltwch â Swyddfa'r Panel.

Pan fo rôl yn gymwys, ein polisi ni yn ogystal â disgwyliad y Comisiwn Elusennau a llawer o gwmnïau yswiriant yw eich bod yn gwneud cais am wiriad DBS.
Mae ein polisi yn nodi y dylid ailadrodd gwiriad bob 4 blynedd.

SIART 1:
A YW EIN GWIRFODDOLWYR / YMDDIRIEDOLWYR YN GYMWYS I WNEUD GWIRIAD DBS?

Ydy'r eglwys hon yn trefnu gweithgareddau penodol gyda phlant a / neu oedolion bregus?
(Gweler nodyn 1 isod)

YDY

Mae'r rhai sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda **PHLANT** yn debygol o fod yn gymwys ar gyfer gwiriadau DBS. (Gweler enghreifftiau a **Siart 2**).

Mae'r rhai sy'n ymwneud â gweithgareddau gydag **OEDOLION BREGUS** yn gymwys os yw'r gweithgaredd yn bodloni'r meini prawf ac yn cael ei gynnal yn ddigon aml. (Gweler yr enghreifftiau, nodiadau a **Siart 3)**

Bydd **YMDDIRIEDOLWYR YR EGLWYS** yn gymwys os yw'r gwethgaredd gyda phlant neu oedolion yn golygu bod yr eglwys yn cyrraedd y trothwy i gael ei hystyried yn elusen grwpiau bregus.

NAC YDY

NID OES cymhwysedd i wneud gwiriadau DBS.

Er bod pobl fregus a/neu blant o bosib yn dod i'r gwasanaethau a gall fod gwasanaethau teulu o bryd i'w gilydd,
does dim cymhwysedd i gynnal gwiriad DBS oni bai bod gan yr eglwys **weithgareddau penodol ar gyfer plant neu grwpiau bregus.**

COFIWCH OS GWELWCH YN DDA

Hyd yn oed os nad oes neb yn eich eglwys yn gymwys i gael gwiriad DBS, mae cyfrifoldebau diogelu gan yr eglwys o hyd.

Y **LLAWLYFR DIOGELU GRWPIAU BREGUS** yw eich polisi a'ch gweithdrefnau diogelu.

Dylech barhau i fynychu **HYFFORDDIANT** i sicrhau eich bod yn gwybod sut i ymateb os ydych chi'n pryderu am sefyllfa neu am unigolyn.

1. Gallai **GWEITHGAREDDAU PENODOL** gyda phlant gynnwys Ysgol Sul neu Glwb Ieuenctid ac yn achos oedolion gallai hyn fod yn ymweliadau bugeiliol rheolaidd ar gyfer oedolion bregus yn eu cartref neu rota cludiant neu glwb cinio ar gyfer pobl oedrannus neu anabl. Gweler siartiau 2 a 3 am ragor o fanylion ynghylch gweithgareddau.
   Bydd y gweithgareddau hyn fel arfer yn cael eu cynnal yn rheolaidd ac yn gyson.
   Nid yw gwasanaethau addoliad arferol yr Eglwys yn cyfrif fel gweithgaredd penodol ar gyfer grwpiau bregus, hyd yn oed os bydd plant a/neu oedolion bregus yn bresennol.

SIART 2: GWEITHIO GYDA PHLANT

(gan gynnwys newid i'r difuniad o weithgaredd a reoleiddir o 01/09/2026)[5]

Mae'r rôl yn cynnwys addysgu, hyfforddi, cyfarwyddo, gofalu am neu goruchwylio plant, neu fel gyrrwr plant. Mae hyn yn neu ar ran yr eglwys.
Nid yw hyn yn cynnwys trefniadau preifat

Ydi'r rol yn cynnwys gweithio neu wirfoddoli[5] gyda phlant.
YN AML / YN RHEOLAIDD / YN DDWYS? [1]
h.y. wythnosol neu fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod neu dros nos rhwng 2 a 6am

YDY

RHAID I CHI WNEUD
GWIRIAD DBS MANWL GAN GYNNWYS Y RHESTR WAHARDD

MAE HWN YN WEITHGAREDD A REOLEDDIR[3]

NAC YDY
Rwy'n gweithio yn anaml gyda phlant

YDW

GOFAL PERSONOL
Ydych chi'n helpu plant sâl neu anabl gyda bwyta neu yfed neu blant sâl, anabl neu ifanc gyda ymolchi neu i fynd i'r toiled? (gan gynnwys annogi)

NAC YDW

Os ydych chi'n **YMDDIRIEDOLWR[2]** mewn eglwys gyda gweithgareddau plant ond nad ydych chi'n gweithio'n uniongyrchol gyda phlant dylech wneud
GWIRIAD DBS MANWL
HEB WIRIAD O'R RHESTR GWAHARDD

Os ydych yn gwneud gwaith uniongyrchol - dilynwch y siart uchod.

DYLECH WNEUD
GWIRIAD DBS MANWL
HEB WIRIAD O'R RHESTR GWAHARDD

MAE HWN YN WEITHGAREDD NAS RHEOLEIDDIR

NODIADAU a diffiniadau ar gyfer gwaith plant

1) Ystyr **RHEOLAIDD/AML/DWYS** yw o leiaf yn wythnosol, neu ar fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod, neu unrhyw bryd dros nos (rhwng 2am - 6am). Mae yna eithriadau.
2) Mae **YMDDIRIEDOLWYR EGLWYS** nad ydynt yn cymryd rhan mewn gwaith uniongyrchol gyda phlant neu oedolion bregus yn gymwys i wneud cais am wiriad DBS os oes gweithgareddau gyda Grwpiau Bregus o fewn yr Eglwys honno, sy'n galluogi'r eglwys i gael ei dosbarthu fel **ELUSEN GRWPIAU BREGUS** (plant a/neu oedolion bregus). Gall ymddiriedolwyr o'r fath gael gwiriad DBS heb wirio'r rhestrau gwahardd. Mae hyn yn unol â chanllawiau'r Comisiwn Elusennau.
   Os yw ymddiriedolwyr yn gwneud gwaith yn uniongyrchol gyda grŵp bregus, bydd hawl ganddynt i gael gwiriad ar sail y gwaith hwnnw, yn hytrach na'r teitl ymddiriedolwr, ond dylent nodi'r rôl "ymddiriedolwr" hefyd ar ffurflen wirio'r panel.
3) **GWEITHGAREDD A REOLEIDDIR** – Gweler 2.3 yn y Llawlyfr Diogelu Grwpiau Bregus.
4) Mae **GWAITH TALADWY a GWIRFODDOL** yn cael ei drin yr un fath at ddibenion cymhwysedd DBS.
5) **GORUCHWYLIAETH** o 1/9/2026 mae pawb sy'n gweithio'n rheolaidd / yn aml gyda phlant bellach mewn gweithgaredd a reoleddir waeth beth fo'u statws goruchwyliaeth. Mae'r eithriad goruchwylio wedi'i ddileu.

SIART 3: GWEITHIO GYDAG OEDOLION BREGUS

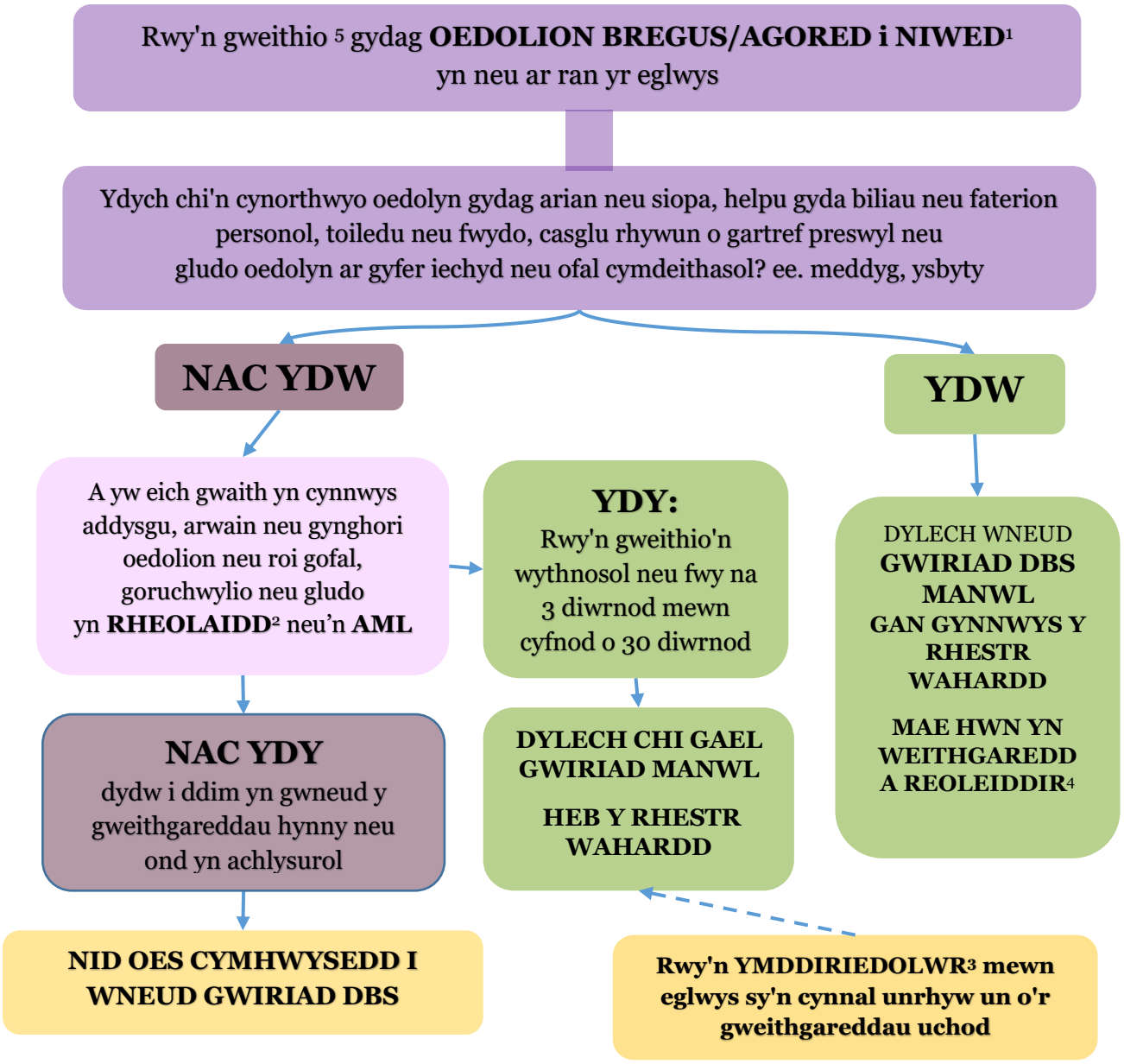

NODIADAU a diffiniadau ar gyfer gwaith gydag oedolion

1) **"OEDOLYN BREGUS neu OEDOLYN AGORED I NIWED'** yw rhywun 18 a throsodd sy'n derbyn gwasanaeth iechyd a gofal cymdeithasol, e.e. Llety preswyl neu dŷ lloches neu ofal iechyd neu unrhyw ofal oherwydd oed, iechyd neu anabledd (para 9 a 10 o Reoliadau Deddf yr Heddlu 1997 (Cofnodion Troseddol) (diwygio) Rheoliadau 2013).
2) Ystyr **RHEOLAIDD / AML** yw o leiaf yn wythnosol, neu ar unrhyw adeg ar fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod, neu dros nos (unrhyw bryd rhwng 2am a 6am). Mae rhai eithriadau.
3) Mae **YMDDIRIEDOLWYR EGLWYS** nad ydynt yn rhan o waith uniongyrchol gyda phlant neu oedolion bregus yn gymwys i wneud cais am wiriad DBS dim ond os bydd gweithgareddau gyda Grwpiau Bregus o fewn yr Eglwys honno sy'n golygu bod modd diffinio'r eglwys fel ELUSEN GRWPIAU BREGUS (plant a/neu oedolion bregus). Gall Ymddiriedolwyr o'r fath gael gwiriad DBS heb wirio'r rhestrau gwahardd. Mae hyn yn unol â chanllawiau'r Comisiwn Elusennau. Os yw ymddiriedolwyr yn gwneud gwaith yn uniongyrchol gyda grŵp bregus, bydd hawl ganddynt i gael gwiriad ar sail y gwaith hwnnw, yn hytrach na'r teitl ymddiriedolwr, ond dylent nodi'r rôl "ymddiriedolwr" hefyd ar y ffurflen wirio'r panel.
4) **GWEITHGAREDD A REOLEIDDIR** – Gweler 2.3 yn y Llawlyfr Diogelu Grwpiau Bregus.
5) Mae **GWAITH TALADWY** neu **WIRFODDOL** yn cael ei drin yr un fath at ddibenion cymhwysedd DBS.

2.5 Enghreifftiau o rolau a'u cymhwysedd ar gyfer gwiriadau DBS

Nid yw'n bosibl cynhyrchu rhestr derfynol yn seiliedig ar deitl swydd yn unig gan fod cymhwysedd yn seiliedig ar y gwaith gwirioneddol a wnaed, a'i amlder, ond mae'r enghreifftiau canlynol ar gyfer arweiniad cyffredinol. Mae'r termau "gweithiwr" a "gweithio" hefyd yn cynnwys gwirfoddolwyr.

Rolau yn gweithio gyda PHLANT: (gweler hefyd SIART 2)
Noder. O 1/9/2026 ymlaen mae gwaith aml neu ddwys gyda phlant yn cyfrif fel gweithgaredd a reoleiddir pu'n a yw'n cael ei oruchwylio ai peidio.

1) Mae **ATHRO YSGOL SUL/GWEITHIWR IEUENCTID** sy'n gweithio'n ddigon **rheolaidd** (gweler nodyn 1 ar siart 2) yn cymryd rhan mewn **gweithgaredd a rheoleiddir*** a rhaid gwneud gwiriad manwl, gyda gwiriad o'r rhestr wahardd.
2) Mae **GWEITHIWR IEUENCTID/ATHRO YSGOL SUL** sy'n gweithio'n achlysurol angen gwneud gwiriad manwl, heb wirio'r rhestr wahardd.
3) **GOFAL PERSONOL**: Rhaid i unrhyw weithiwr sy'n helpu plant sy'n sâl neu'n anabl i fwyta neu yfed, neu blant ifanc, a rhai sy'n sâl neu'n anabl i ymolchi neu fynd i'r toiled, unwaith yn unig, neu'n achlysurol, gael DBS manwl, gyda gwiriad o'r rhestr wahardd.
4) Mae **YMDDIRIEDOLWR EGLWYS** mewn eglwys sy'n cynnal Ysgol Sul a/neu weithgareddau plant/pobl ifanc yn gymwys i gael gwiriad manwl heb wiriad o'r rhestr wahardd, hyd yn oed os nad yw'n cymryd rhan yn bersonol. Os bydd eglwys yn cynnal gwasanaethau lle gall plant fod yn bresennol neu wasanaethau plant achlysurol, ond heb drefnu gweithgareddau eraill i blant, NID OES cymhwysedd i'r ymddiriedolwyr i wneud gwiriad DBS.
5) Mae polisi diogelu **AGOR Y LLYFR** yn gofyn bod gwirfoddolwyr yn cael gwiriad DBS trwy'r eglwys leol. Ers dileu'r eithriad goruchwylio ar 1/9/2026 bydd hyn yn weithgaredd a reoleiddir os caiff ei wneud yn wythnosol neu fwy na 3 diwrnod mewn cyfnod o 30 diwrnod.
6) Mewn **CRÈCHE** neu **GRŴP PLANT BACH** neu **'LLAN LLANAST'** lle gall plant fod ar eu pen eu hunain neu lle gall gweithiwr fod yn gyfrifol am y plant, byddai'r gweithiwr yn gymwys i gael gwiriad manwl, gyda neu heb wirio'r rhestr wahardd - yn dibynnu ar ffactorau eraill. Os yw'r rhieni/ gofalwyr yn bresennol bob amser ac â gofal am eu plant eu hunain yn barhaus, nid yw'r cynorthwywyr yn gymwys i gael gwiriad DBS. (Gweler 3 uchod am fynd i'r toiled / newid cewyn/clwt).

Rolau yn gweithio gydag OEDOLION BREGUS (gweler y diffiniad SIART 3)
Mae amlder y gweithgaredd yn allweddol i gymhwysedd DBS ar gyfer y rhai sy'n gweithio gydag oedolion (gweler nodyn 2 ar y dudalen flaenorol).

7) Mae **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n ymweld ag oedolion bregus, oedrannus neu anabl **yn rheolaidd** (tua phob wythnos – gweler siart 3 nodyn 2) ac yn darparu gofal, cyngor, addysg neu gefnogaeth yn gymwys i gael gwiriad manwl. Nid yw'r rhai sy'n ymweld yn llai aml yn gymwys.
8) Mae'n rhaid i **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n helpu oedolyn gyda materion ariannol/biliau/arian parod/ siopa (beth bynnag yw'r amlder) gwblhau gwiriad DBS gyda gwiriad rhestr gwahardd.
9) Nid yw **GWIRFODDOLWR CLWB CINIO neu FANC BWYD** sy'n dosbarthu bwyd a dim ond yn sgwrsio â'r ymwelwyr yn gymwys. Os yw'r rôl honno'n cynnwys addysgu, arwain neu gynghori oedolion bregus yn rheolaidd neu'n aml, y mae'n gymwys i wneud gwiriad.
10) Mae'n rhaid i weithiwr **CLWB CINIO** neu **YMWELYDD BUGEILIOL** sy'n helpu oedolyn i fwyta, gwisgo neu i fynd i'r toiled gael gwiriad manwl, gan wirio'r rhestr wahardd.
11) Mae gwirfoddolwr sy'n **CLUDO** aelodau oedrannus a bregus o'r eglwys i'r cyfarfodydd yn rheolaidd/aml yn gymwys ar gyfer gwiriad manwl heb wirio'r rhestr wahardd. (Rhaid i hyn gael ei drefnu gan, neu ar ran yr eglwys, yn hytrach na bod yn drefniant preifat.) Nid yw cludo oedolion yn anaml yn gymwys oni bai bod hynny o gartref gofal neu i dderbyn gofal cymdeithasol neu ofal iechyd.
12) Mae gwirfoddolwr sy'n **CLUDO OEDOLION** er mwyn iddyn nhw dderbyn gofal meddygol neu sy'n mynd â rhywun o gartref gofal i'r eglwys, angen cael gwiriad manwl (Dylai hyn gael ei drefnu gan yr eglwys, nid yn breifat).
13) Mae **YMDDIRIEDOLWR EGLWYS** mewn eglwys gyda gweithgareddau ar gyfer oedolion bregus, fel ymweld ag aelodau bregus yn rheolaidd, yn gymwys i gael gwiriad manwl (heb wirio'r rhestr wahardd). Os yw eglwys yn cynnal gwasanaethau lle mae oedolion bregus yn mynychu ond nad oes unrhyw weithgareddau penodol ar gyfer oedolion bregus, NID yw'r ymddiriedolwyr yn gymwys i gael gwiriad DBS.

Rolau eraill

14) Dylai GWEINIDOGION gwblhau gwiriad manwl, gyda gwiriad o'r rhestrau gwahardd ar gyfer plant ac oedolion. Mae hyn oherwydd y dyletswyddau arferol neu ddisgwyliedig. Fodd bynnag, mae'n bwysig cwblhau'r ffurflen gwirwyr yn gywir i gadarnhau a yw'r rôl yn cynnwys gweithgaredd a reoleiddir.
15) Nid yw rolau'r **YSGRIFENNYDD** neu'r **TRYSORYDD**, y **GOFALYDD** na'r **ORGANYDD** yn gymwys oni bai bod yr unigolyn/rôl hefyd yn **YMDDIRIEDOLWR** (gweler 4 ac 13 uchod) a/neu'n bodloni'r meini prawf yn Siartiau 2 neu 3.

*Gweler hefyd nodiadau a siartiau ar dudalennau blaenorol (2.4)

2.6 Proses gwneud cais am ddatgeliad i'r DBS

Dylid recriwtio pob gwirfoddolwr a gweithiwr yn ddiogel gan gynnwys ffurflen gais a thystlythyrau (gweler Adran 2.1).

Dylai'r eglwys asesu a oes angen gwiriad DBS (gan ddefnyddio'r siartiau adran 2.4) neu geisio cyngor gan swyddfa'r Panel.

Mae ffurflenni a gwybodaeth ar gael gan y Panel.

Mae'r gwirfoddolwr yn cwblhau ffurflen bapur DBS neu cais ar-lein ac yn gwneud apwyntiad gyda Gwiriwr Panel *
neu'n defnyddio'r broses ddilysu digidol ar-lein am ffi.
Bydd y gwiriwr yn gweld o leiaf 3 dogfen hunaniaeth ac yn cwblhau'r ffurflen wirio cyn ei dychwelyd i swyddfa'r Panel.

Mae'r ymgeisydd yn derbyn y Dystysgrif Datgelu yn uniongyrchol gan y DBS. Mae'n **rhaid** i'r rhai sy'n dilyn y llwybr papur anfon y dystysgrif wreiddiol i Swyddfa'r Panel.
Nid yw'r gwiriad wedi'i gwblhau nes bod hyn wedi'i wneud.
Nid oes angen i ymgeiswyr llwybr digidol bostio eu tystysgrifau i'r panel (oni bai ein bod yn gofyn amdanynt)
Mae'r Panel yn nodi rhif y dystysgrif, hysbysu cydlynydd diogelu'r eglwys fod y broses wedi'i chwblhau cyn dychwelyd y dystysgrif i'r ymgeisydd.

Gall gwirfoddolwr danysgrifio i'r **Gwasanaeth Diweddaru** am ddim o fewn 30 diwrnod o ddyddiad y Dystysgrif. Mae yna ffi i rai cyflogedig.

GALL HYN ALLUOGI'R DYSTYSGRIF I GAEL EI DEFNYDDIO AR GYFER SWYDDI AC ADNEWYDDIADAU ERAILL (gydag eithriadau).

https://www.gov.uk/dbs-update-service

Bydd **datgeliad aneglur**
(tystysgrif datgeliad sy'n dangos euogfarnau neu rybuddion) yn cael ei hasesu yn dilyn y broses a ddisgrifir yn Adran 2.7.

Mae mwy o wybodaeth am y broses DBS ar gael ar wefan y Panel https://panel.cymru/cy/dbs

* Mae gan y Panel Diogelu Cydenwadol dîm o wirwyr ledled Cymru sy'n gallu gwirio dogfennau adnabod yn lleol i hwyluso'r broses a chydymffurfio â chod ymddygiad y DBS. Mae hyn yn cynnwys llawer o weinidogion a staff eglwysig. Bydd angen iddynt weld o leiaf 3 dogfen a gymeradwyir gan y DBS, a gofyn rhai cwestiynau syml am y rôl i gadarnhau cymhwysedd.

2.7 Datgeliadau Aneglur

Mae datgeliad aneglur yn dystysgrif DBS sy'n dangos manylion am gollfarnau, rhybuddion, ceryddu neu rybuddion terfynol, neu wybodaeth gan yr Heddlu.

Ni fydd datgeliad o drosedd o reidrwydd
Yn eich gwahardd rhag gweithio neu wirfoddoli
Bydd y Panel yn sicrhau bod pob unigolyn
a chanddo ddatgeliad aneglur yn cael ei drin yn deg ac yn gyfrinachol

Mae llawer o droseddau mân neu hen droseddau yn cael eu **hidlo**[7] ac ni fyddant yn ymddangos ar dystysgrif DBS. Mae'r rheolau ynghylch datgelu rhybuddion ac euogfarnau yn awtomatig ar wiriad DBS wedi'u nodi mewn deddfwriaeth (wedi'i diweddaru ym mis Tachwedd 2020 a Hydref 2023). Gweler y dolenni isod neu cysylltwch â'r swyddfa am ragor o wybodaeth.

- Bydd rhybuddiad oedolion* ar gyfer troseddau amhenodol **yn cael eu hidlo** ar ôl 6 blynedd.
- Bydd troseddau amhenodol a gafodd ei cyflawni tra'n oedolyn yn cael ei hidlo ar ôl 11 mlynedd (5.5 mlynedd am drosedd a gyflawnwyd pan o dan 18 oed).
- Ni fydd rhybuddion ieuenctid* yn ymddangos ar y dystysgrif.

Bydd y canlynol **byth yn cael ei hidlo** o ddatgeliad safonol neu fanwl (hyd yn oed os ydynt wedi eu treulio):

- Rhybuddion oedolion am droseddau penodol a throseddau sy'n arwain at ddedfryd o garchar a throseddau difrifol penodol[8].
- Bydd pob rhybudd amodol ac euogfarnau heb eu treulio (fel y'u diffinnir gan y Ddeddf Adsefydlu Troseddwyr) yn cael eu datgelu'n awtomatig ar wiriad Safonol neu Fanwl.

Ar ôl derbyn datgeliad aneglur, bydd swyddfa'r panel yn cysylltu â'r ymgeisydd i gadarnhau'r manylion a'r wybodaeth a ddangosir ar y dystysgrif ac i ofyn am wybodaeth ychwanegol os oes angen. Bydd asesiad risg yn cael ei gwblhau cyn cyfeirio'r achos yn ddienw at banel cyfrinachol i ystyried a oes goblygiadau diogelu i'r wybodaeth a rennir.

Mae rhai troseddau neu benderfyniadau gwahardd yn ei gwneud hi'n anghyfreithlon neu'n anniogel i berson weithio gyda phlant a/neu oedolion bregus, a bydd y Panel yn ysgrifennu at yr unigolyn. Os penderfynir na ddylai'r ymgeisydd barhau yn y rôl, bydd y Panel Diogelu Cydenwadol yn cysylltu â'r eglwys i gynnig cyngor ac fel arfer hysbysir Ysgrifennydd Cyffredinol yr enwad o'r penderfyniad.

Mewn llawer o achosion, mae'r Panel yn asesu nad oes risg diogelu penodol yn gysylltiedig â'r datgeliad a gall yr unigolyn fwrw ymlaen â'r gwaith. Weithiau mi all hyn cynnwys amodau penodol.

Os yw'r dystysgrif DBS aneglur yn un adnewyddiad a bod amgylchiadau a rôl yr ymgeisydd heb newid, a chynnwys y dystysgrif wedi'i asesu yn flaenorol gan y panel, byddai'r penderfyniad blaenorol ynghylch addasrwydd yr ymgeisydd fel arfer yn parhau mewn grym.

Bydd y panel yn ysgrifennu at yr unigolyn ym mhob achos i esbonio penderfyniad y panel.

Mae gan yr ymgeisydd hawl i apelio[9] yn erbyn penderfyniad y panel.

---

* 'Oedolyn' yw unrhyw unigolyn sy'n 18 oed neu'n hŷn ar adeg y rhybudd neu'r euogfarn. 'Ieuenctid' yw unrhyw unigolyn a oedd o dan 18 oed ar adeg y rhybudd neu'r euogfarn.
7 Canllaw hidlo DBS https://www.gov.uk/government/publications/dbs-filtering-guidance/dbs-filtering-guide
8 https://www.gov.uk/government/publications/dbs-list-of-offences-that-will-never-be-filtered-from-a-criminal-record-checkhttps
9. Gweler tudalen polisi ar wefan y Panel aml ragor o wybodaeth am y broses a sut i apelio.